

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Obo/5/2019
Identifikačné číslo spisu: 8309213458
Dátum vydania rozhodnutia: 17.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Veselá Zemaníková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8309213458.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Veselej Zemaníkovej a členiek senátu Ľubomíry Kúdelovej a JUDr. Kataríny Pramukovej v spore žalobcu: Nábytok Prešov, a.s., so sídlom Masarykova 8, Prešov, IČO: 31 710 174, zastúpeného advokátom Mgr. Slavomírom Ilavským, so sídlom Nám. Legionárov 5, Prešov, proti žalovanému: JUDr. Ľuboš Bajuzík, so sídlom Nám. Slobody 2, Humenné, správca konkurznej podstaty úpadcu AGRO HOLDING a.s. Trebišov, so sídlom Čsl. armády 1254/20, Trebišov, IČO: 36 186 830, o zaplatenie 7 848,76 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. novembra 2018, č. k. 12Cbi/4/2010-99, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu Košiciach z 23. novembra 2018, č. k. 12Cbi/4/2010-99 potvrdzuje.
- II. Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „krajský súd“) napadnutým rozsudkom (v poradí druhým) z 23. novembra 2018, č. k. 12Cbi/4/2010-99 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal, aby súd určil odplatu za užívanie nehnuteľností vo výške 7 848,76 eur za obdobie od 11. januára 2008 do 31. decembra 2009, ktorú je žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi. Žalovanému priznal súd prvej inštancie nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že v intenciách kasačného uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ v príslušnom gramatickom tvare) z 27. marca 2014, sp. zn. 3Obo/16/2013 vyzval žalobcu, aby predložil výpočet bezdôvodného obohatenia za užívanie priestorov primeraný v čase, kedy ich žalovaný bez právneho titulu užíval, pričom žalobca predložil súdu ten istý výpočet, ktorý bol uvedený v žalobe. Žalobca zároveň uviedol, že žiadny nový dôkaz už vo veci nepredkladá.

2.1. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalobcu zapísaných v katastri nehnuteľnosti na LV č. XXX, k. ú. B., obec B., druh pozemku: zastavané plochy a stavby - 2 sklady, súpisné č. XXX, XXXX, každý o ploche 890 m² bol prevádzkovaný podnájomníkom

- obchodnou spoločnosťou Q. s.r.o. - colný sklad, v ktorom bol skladovaný tovar úpadcu. Žalovaný ani napriek výzve žalobcu priestory skladu nevypratal, čím ich užíval bez právneho dôvodu a bezdôvodne sa obohatil na úkor žalobcu.

2.2. Súd prvej inštancie aj s prihliadnutím na záväzný právny názor odvolacieho súdu uviedol, že žalobcom predložený výpočet výšky bezdôvodného obohatenia nie je preskúmateľný a primeraný bezdôvodnému užívaniu priestorov žalovaným. V nadväznosti na uvedené krajský súd skonštatoval, že žalobca neunesol dôkazné bremeno na preukázanie výšky bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného užívaním priestorov bez právneho dôvodu. Nakoľko žalobca nepreukázal výpočet výšky bezdôvodného obohatenia, ktorý bol preskúmateľný a primeraný v čase užívania priestorov žalovaným bez právneho dôvodu, dospel súd prvej inštancie k záveru, že nie je možné určiť, čo sa má v zmysle ustanovenia § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka vydať, a preto žalobu zamietol.

2.3. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa ustanovenia § 255 ods. 1 C.s.p. tak, že úspešnému žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania.

3. Proti tomuto rozsudku podal dňa 12. decembra 2018 odvolanie žalobca, ktorým sa domáhal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovie a zaviazže žalovaného na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3.1. Žalobca v odvolaní namietal, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. f/ C.s.p.) a že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ C.s.p.).

4. Odvolateľ označil za nesprávny záver súdu prvej inštancie, že nepreukázal výšku bezdôvodného obohatenia. Podľa jeho názoru síce odvolací súd v zrušujúcom uznesení naznačil, že je potrebné zaoberať sa výpočtom výšky bezdôvodného obohatenia, ale nebolo výslovne konštatované, že prepočet daný žalobcom je nesprávny, a odvolací súd nedal ani iné usmernenie, ako postupovať pri prepočte. Zároveň žalobca uviedol, že nebolo možné v konaní predložiť iný výpočet výšky bezdôvodného obohatenia, ako ten, ktorý bol uvedený v žalobe, a ktorý vychádzal z výšky obvyklej odplaty s nájomcom (správne má byť podnájomníkom - pozn. odvolacieho súdu), obchodnou spoločnosťou Q. s.r.o.

4.1. V predmetnej veci podľa žalobcu aj vzhľadom na existenciu predošlej zrušenej zmluvy a výšky nájomného v nej uvedenej, nebolo možné inak krátiť peňažný nárok alebo použiť iný prepočet, ako je uvedený v zmluve. Uvedené však neznamená, že prepočet je nesprávny, ako podľa odvolateľa uviedol krajský súd. Súčasťou žaloby bola aj zmluva o podnájme nebytových priestorov a dodatok č. 2, a teda existujú presné čísla predošlého užívateľa, pričom v užívaní skladu pokračoval žalovaný za tých istých podmienok.

4.2. Neoprávneným užívaním skladu žalovaný blokoval iného možného nájomcu žalobcu, čím mu priebežne počas 2 rokov vznikala ujma. Uvedenú skutočnosť nezohľadnil konajúci súd ani pri rozhodnutí o náhrade trov konania. Odvolateľ uviedol, že najvyšší súd v kasačnom uznesení skonštatoval, že žalovaný sa na úkor žalobcu obohatil tým, že užíval jeho priestory bez toho, aby za ne platil. Preto žalobca považuje rozhodnutie o priznaní náhrady trov konania žalovanému minimálne za rozporné s dobrými mravmi.

5. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu zo 4. februára 2019 navrhol, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu ako vecne správny v plnom rozsahu potvrdil. Podľa jeho názoru odvolací súd vo svojom skoršom rozhodnutí uviedol, že prepočet žalobcu je nepreskúmateľný a žalobca nepreukázal, že je by bol primeraný. Zároveň žalovaný skonštatoval, že výšku nájomného dohodnutú s obchodnou spoločnosťou Q. s.r.o. nemožno považovať za obvyklú. Preto bolo povinnosťou žalobcu preukázať túto obvyklosť v priestore, kde sa sklad nachádza, napríklad porovnaním cien nájomného pre mesto alebo oblasť B.. Záverom poukázal na to, že žalobca nemienil rešpektovať právne záväzný názor odvolacieho súdu, keď výslovne uviedol, že trvá na svojom pôvodnom výpočte.

6. Najvyšší súd ako súd odvolací prejednal odvolanie žalobcu podľa ustanovenia § 379 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C.s.p.“) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 C.s.p.),

nakoľko nebolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie a nebol vo veci daný ani dôležitý verejný záujem, zohľadňujúc znenie ustanovenia § 390 C.s.p., dospel k záveru, že podané odvolanie nie je dôvodné, keďže tento riadny opravný prostriedok žalobcu smeruje proti vecne správne mu rozsudku súdu prvej inštancie.

7. Predmetom konania je rozhodnutie o nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka ako majetkového prospechu žalovaného získaného plnením bez právneho dôvodu (užívaním nebytových priestorov vo vlastníctve žalobcu bez nájomnej zmluvy).

8. Podľa ustanovenia § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

8.1. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov (ods. 2).

9. K uvedenej hmotnoprávnej úprave pristupuje v prípade - ak je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatňovaný žalobou v súdnom konaní - je oprávnený z bezdôvodného obohatenia (t. j. žalobca) povinný preukázať,

I. že sa žalovaný na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil (uvedená skutočnosť nebola v konaní sporná - pozn. odvolacieho súdu) a zároveň

II. výšku žalobou uplatneného bezdôvodného obohatenia.

9.1. Táto povinnosť vyplýva jednak z čl. 8 Základných princípov Civilného sporového poriadku - v zmysle ktorého sú strany sporu povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podoprieť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu - ako aj z ustanovení § 132 ods. 1 a ods. 3 C.s.p., z ktorých vyplýva žalobcovi povinnosť označiť dôkazy na preukázanie tvrdených skutočností a zároveň pripojiť dôkazy, ktorých povaha to pripúšťa, okrem tých, ktoré nemôže bez svojej viny pripojiť.

9.2. Povinnosť označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení vyplývala žalobcovi aj z ustanovenia § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného ku dňu podania žaloby.

10. Dôvodom zamietnutia žaloby súdom prvej inštancie bol záver o neunesení dôkazného bremena žalobcom, nakoľko nepreukázal dôvodnosť uplatneného nároku, keďže výpočet výšky bezdôvodného obohatenia uvedený v žalobe bol nepreskúmateľný a nevyplývalo z neho, že by bol primeraný bezdôvodnému užívaniu priestorov žalovaným.

11. Pre úplnosť odvolací súd poukazuje na svoje skoršie rozhodnutie - na uznesenie z 27. marca 2014, sp. zn. 3Obo/16/2013 - závermi ktorého bol krajský súd v ďalšom konaní viazaný v súlade s ustanovením § 391 ods. 2 C.s.p.

11.1. V predmetnom kasačnom uznesení odvolací súd uviedol, „čo sa týka výšky bezdôvodného obohatenia, bude potrebné sa touto námietkou žalovaného zaoberať a pri určení výšky bezdôvodného obohatenia vychádzať z takého výpočtu, ktorý bude preskúmateľný a primeraný bezdôvodnému užívaniu priestorov v čase, kedy ich žalovaný bez právneho titulu užíval.“

11.2. Z uvedeného je zrejmé, že pri rozhodnutí o nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia nebolo možné vychádzať z jeho výpočtu výšky bezdôvodného obohatenia obsiahnutého v žalobe, a to z dôvodu, že takýto výpočet nebol preskúmateľný a zároveň že nezodpovedal výške odplaty za užívanie priestorov v čase, kedy žalovaný nebytové priestory žalobcu užíval bez právneho dôvodu (t. j. v období rokov 2008 a 2009).

12. Žalobca je v predmetnom spore zastúpený advokátom, ktorý mu mal poskytnúť kvalifikovanú právnu pomoc, a ktorému muselo byť zrejmé (k tomu viď čl. 11 ods. 3 Základných princípov Civilného sporového poriadku) zo zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu, že na preukázanie uplatneného nároku nepostačuje výpočet - ktorým dospel k výške bezdôvodného obohatenia - obsiahnutý v žalobe. Rovnako tak si musel byť žalobca (resp. jeho právny zástupca) vedomý, že v prípade nepreukázania uplatneného nároku súd žalobu zamietne. Napriek uvedenému výslovne uviedol, že vo veci žiadny nový dôkaz

nepredkladá a trval na výpočte výšky uplatneného bezdôvodného obohatenia obsiahnutého v žalobe.

13. Odvolací súd konštatuje, že ak žalobca uplatňuje nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka získaného užívaním nehnuteľnosti bez právneho dôvodu žalovaným, výška bezdôvodného obohatenia zodpovedá výške odplaty za užívanie nehnuteľnosti obvyklej v mieste, kde sa nehnuteľnosť nachádza, a v čase, kedy žalovaný nehnuteľnosť vo vlastníctve žalobcu bez právneho dôvodu užíva. Dôkazné bremeno na preukázanie výšky obvyklej odplaty v čase a mieste užívania nehnuteľnosti žalovaným zaťažuje žalobcu.

14. Vzhľadom na vyššie uvedený záver považuje odvolací súd za správne konštatovanie krajského súdu, že žalobca v spore neunesol dôkazné bremeno, keď žiadnym spôsobom nepreukázal výšku ním uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Odvolacie námietky žalobcu neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť rozsudku súdu prvej inštancie. K jednotlivým odvolacím námietkam uvádza odvolací súd nasledovné:

15. Ako už bolo uvedené vyššie (viď bod 11), zo záverov odvolacieho súdu vyslovených v predošlom rozhodnutí vyplýva, že výpočet výšky bezdôvodného obohatenia obsiahnutý v žalobe je nepreskúmateľný a nie je možné ním určiť výšku, v akej sa žalovaný na úkor žalobcu užívaním jeho nebytových priestorov bez právneho dôvodu v rokoch 2008 a 2009 bezdôvodne obohatil. Na tomto konštatovaní nemení nič ani skutočnosť, že žalobca závery odvolacieho súdu z jeho kasačného uznesenia nesprávne interpretoval.

15.1. Úspech nemožno priznať ani tvrdeniu odvolateľa, že odvolací súd v uznesení z 27. marca 2014 nedal usmernenie, ako mal pri určení výšky bezdôvodného obohatenia postupovať. Zo záveru odvolacieho súdu jednoznačne vyplývalo, že žalobcom predložený výpočet bezdôvodného obohatenia je nepreskúmateľný. Preto bolo povinnosťou žalobcu zastúpeného advokátom navrhnúť súdu iné dôkazy na preukázanie uplatneného nároku, žalobca však žiadne dôkazy nenavrhol. Zároveň odvolací súd uvádza, že civilné sporové konanie sa spravuje dispozičným princípom a úspech, resp. neúspech strany v spore závisí od jej aktivity (resp. pasivity). Odvolací súd pritom vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí nebol oprávnený uviesť, aké dôkazy má žalobca predložiť na preukázanie ním uplatneného nároku, opačný postup by bol v rozpore so zásadou kontradiktórnosti.

16. Pokiaľ žalobca uvádzal, že výšku bezdôvodného obohatenia bolo možné určiť z dôkazov predložených v súdnom spise - z podnájomnej zmluvy uzatvorenej medzi obchodnými spoločnosťami P. Y., s.r.o. a Q. s.r.o. z 22. novembra 2002, resp. z dodatku č. 2 zo 16. januára 2004 - s predmetným tvrdením sa nemôže odvolací súd stotožniť. Ako už bolo vyššie uvedené, pri určení výšky bezdôvodného obohatenia bolo potrebné vychádzať z výšky odplaty (napr. nájomného) za užívanie rovnakých alebo porovnateľných nehnuteľností v mieste, kde sa nebytové priestory žalobcu nachádzajú (t. j. v meste B. alebo jeho okolí) a zároveň v čase, kedy k bezdôvodnému obohateniu zo strany žalovaného došlo (t. j. v rokoch 2008 a 2009).

16.1. Na určenie obvyklej výšky nájomného za užívanie nebytových priestorov žalobcu v rokoch 2008 a 2009 (t. j. v období, kedy malo dôjsť k vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného) nebolo možné vychádzať z ním predloženej podnájomnej zmluvy z roku 2002, resp. z dodatku k nej z roku 2004, nakoľko z nich vyplýva výška nájomného dohodnutá v konkrétnom prípade medzi subjektmi odlišnými od strán sporu v období rokov 2002 až 2004, ktorú však nemožno považovať za obvyklú výšku nájomného v období, kedy došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia.

17. Ak odvolateľ uvádzal, že výšku bezdôvodného obohatenia nebolo možné preukázať žiadnymi inými dôkazmi, odvolací súd len ako poznámku uvádza, že tomuto tvrdeniu nie je možné priznať úspech. Žalobca mohol v konaní predložiť napr. potvrdenie od realitných kancelárií, v akej výške sa pohybovali nájomné nebytových priestorov (skladov) v rokoch 2008 a 2009 v meste B. a v jeho okolí (prípadne mohol navrhnúť, aby si predmetnú správu vyžiadal súd postupom podľa § 206 C.s.p.), resp. mohol predložiť súkromný znalecký posudok na určenie obvyklej výšky nájomného podľa § 208 C.s.p., alebo navrhnúť vykonanie znaleckého dokazovania podľa § 207 C.s.p.

17.1. Žalobca - hoci ho v spore zaťažovalo dôkazné bremeno - však ostal nečinný a súd prvej inštancie

nemohol jeho pasivitu nahrádzať vlastnou aktivitou, keďže právna úprava účinná od 1. júla 2016 neumožňuje súdu vykonať až na výnimky (§ 185 ods. 2 a 3 C.s.p.) dôkazy bez návrhu niektorej zo strán sporu. V posudzovanej veci sa pritom o uvedené výnimky nejednalo.

18. Z uvedených dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že žalobca v odvolaní nedôvodne tvrdil existenciu odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. f/ C.s.p.

19. Nesprávne právne posúdenie krajským súdom (odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ C.s.p.) namietal žalobca vychádzajúc z obsahu odvolania (§ 124 ods. 1 v spojení s § 378 ods. 1 C.s.p.) len vo vzťahu k výroku o trovách konania.

19.1. Predmetná odvolacia námietka však nemôže obstáť, keďže súd prvej inštancie spravujúc sa zásadou úspechu obsiahnutou v ustanovení § 255 ods. 1 C.s.p. priznal nárok na náhradu trov konania strane, ktorá mala vo veci plný úspech (t. j. žalovanému).

19.2. Žalobca pritom v odvolaní netvrdil ani existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa opodstatňujúcich aplikáciu ustanovenia § 257 C.s.p. Samotné tvrdenie o tom, že priznanie nároku na náhradu trov konania žalovanému považuje žalobca za rozporné s dobrými mravmi nemôže predstavovať dôvod hodný osobitného zreteľa. Odvolací súd pritom poukazuje na to, že jedným z kritérií pre aplikáciu ustanovenia § 257 C.s.p. je postoj strán k sporu a už použitie tohto kritéria by vylučovalo aplikáciu predmetného zákonného ustanovenia na rozhodnutie o trovách konania, keďže žalobca bol v konaní nečinný a nepredložil súdu žiadny spôsobilý dôkaz na preukázanie ním uplatneného nároku.

20. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k správnym skutkovým zisteniam, a že vec správne právne posúdil. Preto odvolací súd rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 C.s.p.).

21. O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd v súlade s ustanovením § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. tak, že v odvolacom konaní úspešnému žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania s prihliadnutím na to, že mu v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli (k tomu vid' aj R 72/2018).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej môže podať dovolanie strana, v neprospech ktorej bol rozsudok vydaný, v lehote dvoch mesiacov odo dňa jeho doručenia oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne a čoho sa dovolateľ domáha (§ 428 C.s.p.). Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.). Uvedená povinnosť neplatí, ak je dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, alebo ak je dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec, alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. a/ a b/ C.s.p.).

Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Podľa § 421 ods. 1 C.s.p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola riešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.